

Afzender
Korpsstaf
Juridische Zaken

Tweede Kamer der Staten-Generaal
t.a.v. leden Sneller, Six Dijkstra en Boswijk
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Rubricering
Openbaar

Datum 7 juni 2025

Behandeld door JZ

Ons kenmerk

Kopie aan -

Uw kenmerk

Bijlage(n) -

Onderwerp Advies wetsvoorstel Slimmer Straffen

Geachte heren Sneller, Six Dijkstra en Boswijk,

Bij brief van 20 maart 2025 verzocht u de politie een uitvoeringsanalyse uit te voeren op het initiatiefwetsvoorstel 'Slimmer straffen'. U verzocht om een beoordeling van de uitvoerbaarheid, de benodigde middelen en de te verwachten effecten voor de politie. Ik heb met belangstelling kennisgenomen van het wetsvoorstel en voldoe graag aan uw verzoek.

In deze brief geef ik u mijn reactie op het wetsvoorstel vanuit het perspectief van de uitvoering van de politietaak. Ik beperk mij daarbij tot het onderdeel elektronische detentie. Het wetsvoorstel omvat ook wijzigingen rondom de taakstraf. Ten aanzien van die onderdelen voorzie ik geen directe uitvoeringsconsequenties voor de politie.

Inhoud wetsvoorstel

Het wetsvoorstel beoogt de introductie van elektronische detentie als zelfstandige hoofdstraf. Hiermee wordt aan de rechter een alternatief geboden voor korte gevangenisstraf of jeugddetentie. Elektronische detentie zou 'detentieschade' kunnen voorkomen, het gevangeniswezen kunnen ontlasten en tegelijkertijd recidive kunnen terugdringen, zonder dat het vergeldingskarakter van de straf verloren gaat. Het wetsvoorstel omschrijft elektronische detentie als de door de strafrechter bij vonnis opgelegde verplichting om gedurende een bepaalde periode op een in het vonnis bepaalde locatie te verblijven. Aan de elektronische detentie is elektronisch toezicht verbonden. De aan te wijzen plaats zal over het algemeen de woning van de veroordeelde zijn. Tijdens dit 'huisarrest' mag de veroordeelde één uur naar buiten. Daarnaast kan de rechter andere voorwaarden stellen, bijvoorbeeld dat de veroordeelde op bepaalde dagen en tijden naar werk of school mag, of een contactverbod met het slachtoffer.

Voorgesteld wordt om elektronische detentie mogelijk te maken voor alle misdrijven en overtredingen waarop gevangenisstraf of hechtenis is gesteld, en voor misdrijven waarop een geldboete staat. De elektronische detentie belooft minimaal één dag en maximaal een jaar. In verhouding tot fysieke detentie wordt elektronische detentie als minder zwaar gezien; globaal wordt één dag fysieke detentie even zwaar geacht als twee dagen elektronische detentie. Dat betekent dat elektronische detentie als alternatief wordt gepositioneerd in gevallen waarin de rechter anders een onvoorwaardelijke gevangenisstraf van maximaal 6 maanden zou opleggen.

Korpsstaf

Beeld bij toepassing

In de huidige strafrechtpraktijk is de duur van opgelegde onvoorwaardelijke gevangenisstraffen in ruim 80% van de strafzaken maximaal 6 maanden. In 2016 waren bijvoorbeeld 20.140 van de in totaal 23.740 opgelegde onvoorwaardelijke gevangenisstraffen korter dan 6 maanden.¹ Afhankelijk van de mate waarin de rechter in plaats van fysieke gevangenisstraf een elektronische detentie zal opleggen, kan invoering van dit wetsvoorstel dus leiden tot een aanzienlijk aantal elektronische gedetineerden. Hoe vaak elektronische detentie zal worden opgelegd is niet te voorzien, maar gelet op de ruime toepassing die het wetsvoorstel mogelijk maakt, lijkt het aannemelijk dat dit geen uitzondering zal zijn en er dus mogelijk jaarlijks duizenden keren elektronische in plaats van fysieke detentie zal worden opgelegd. Vanuit dat beeld heb ik het wetsvoorstel gezien op gevolgen voor de politie.

Risico op voortgezet crimineel handelen

In vergelijking met fysieke detentie is er bij elektronische detentie aanzienlijk minder direct toezicht, en zijn er daarom aanzienlijk meer mogelijkheden voor de veroordeelde om zich niet aan de voorwaarden te houden of zelfs (nieuwe) strafbare feiten te plegen. Het wetsvoorstel en de toelichting gaan mijns inziens te weinig in op het risico van voortgezet crimineel handelen. Genoemd wordt wel dat 'strafbare feiten die thuis zijn gepleegd of vanuit huis kunnen worden voortgezet een reden zijn om geen elektronische detentie op te leggen', maar de genoemde voorbeelden zijn wat mij betreft te beperkt. Genoemd zijn slechts internetoplichting, huiselijk geweld, stalking of afpersing. Er zijn echter veel meer strafbare feiten die vanuit huis, zeker in combinatie met het wettelijk geregelde 'vrije uur', gepleegd kunnen worden. Te denken valt hierbij aan handel in verdovende middelen. Dat delict kan binnen de context van elektronische detentie doorgaan, nu geen effectieve beperkingen kunnen worden opgelegd aan het gebruik van communicatiemiddelen, het verzenden en ontvangen van post/pakketten en het ontvangen van bezoek. Daarnaast is van belang dat niet alleen het delict waarvoor veroordeling plaatsvindt in ogenschouw wordt genomen, maar ook het risico op het plegen van andersoortige strafbare feiten. Door de opkomst van diensten als *cybercrime-as-a-service*² kunnen veroordeelden tijdens elektronische detentie immers eenvoudig de overstap maken naar diverse vormen van online criminaliteit.

Toezicht en handhaving

Bij vervanging van fysieke detentie door elektronische detentie is sprake van extramuralisatie: de straf wordt niet in de volledig gecontroleerde omgeving van een penitentiaire inrichting ondergaan, maar in de thuissituatie met toezicht op afstand door DJI en Reclassering. Het is van het grootste belang dat dit toezicht goed en robuust georganiseerd en gefaciliteerd wordt, om te voorkomen dat de verschuiving van detentie in penitentiaire inrichtingen naar detentie in thuissituaties leidt tot een verschuiving van toezicht- en handhavingstaken van DJI en Reclassering naar de politie.

Uitgangspunt voor de politie is dat het toezicht op de elektronische detentie, net als het toezicht bij een ingesloten veroordeelde, volledig door DJI en Reclassering wordt verzorgd, en dat, als deze organisaties daarvoor aanvullende middelen of bevoegdheden nodig hebben, deze zullen worden gerealiseerd. Daadwerkelijke controle op naleving van de elektronische detentie is essentieel, zodat de elektronisch gedetineerde weinig mogelijkheid heeft om regels niet op te volgen. Als intensieve controle het ontduiken van de regels namelijk niet verhindert, wordt snel bekend onder gedetineerden dat gaten in de controle en het toezicht kunnen worden misbruikt.³

Ook voor de handhaving als wordt vermoed of geconstateerd dat een voorwaarde wordt overtreden, zoals overtreding van het locatiegebod of een gebieds- of contactverbod, ligt het primaat bij DJI en Reclassering. Het kan daarbij bijvoorbeeld niet zo zijn dat de politie wordt ingeschakeld als de

¹ CBS Statline, Misdrijven; opgelegde straffen en maatregelen 1994-2016.

² Zie Openbaar Ministerie & Politie, *Cybercrimebeeld Nederland 2024*, Den Haag 2024.

³ WODC (2005), *Geboeid door de enkelband*, ITS. Uit dit onderzoek blijkt dat slechts 22 procent van de respondenten die deelnamen aan de pilot Elektronische detentie (2003) daadwerkelijk gecontroleerd is door middel van een huisbezoek.

veroordeelde zich langer dan volgens de voorwaarden is toegestaan, buiten de aangewezen detentielocatie bevindt. Dit zou een onaanvaardbaar beslag leggen op de politiecapaciteit.

De politie is aanspreekbaar bij spoedeisende reactieve handhavingssituaties. De rol van de politie moet beperkt blijven tot situaties waarin een elektronisch gedetineerde zich aan de detentie(voorwaarden) onttrekt en daarbij voor derden, zoals met name het slachtoffer, gevaar te duchten is. Het is voor de overige gevallen van groot belang dat DJI en de Reclassering over voldoende middelen en bevoegdheden beschikken om te allen tijde – dus 24 uur per dag, 7 dagen per week – zonder ondersteuning van de politie te reageren op signalen dat de elektronische detentie niet wordt nageleefd.

Ook als aan de randvoorwaarden voor goed toezicht door DJI en reclassering zal zijn voldaan, zal invoering van het wetsvoorstel leiden tot werklastverzwaring bij de politie. Er zullen per definitie meer gevallen dan nu zijn waarin de politie zal moeten optreden als 'sterke arm' ter ondersteuning van DJI en Reclassering, en waarin de politie veroordeelden zal moeten opsporen. Ook is voorstelbaar dat plaatsing van een veroordeelde in thuisdetentie kan leiden tot onrust in de buurt, waarbij de politie mogelijk als eerste zal worden aangesproken. Het is moeilijk te voorzien in hoeveel gevallen een beroep op de politie gedaan zal worden, maar dát een extra beroep op de politie zal worden gedaan is onvermijdelijk.

Informatievoorziening

De invoering van elektronische detentie als hoofdstraf vraagt om zeer goede informatie-uitwisseling tussen alle betrokken partijen. Voor de politie is noodzakelijk dat bekend is wie, voor welke termijn, op welk adres en onder welke voorwaarden veroordeeld is tot elektronische detentie. Deze gegevens zullen langs geautomatiseerde weg aangeleverd moeten worden, zodat politiemedewerkers kunnen zien of iemand 'in elektronische detentie zit', en kunnen nagaan aan welke bijzondere voorwaarden die persoon zich dient te houden. Alleen dan kan immers worden geconstateerd en gerapporteerd dat de veroordeelde zich niet aan een bijzondere voorwaarde of ingeval van een nieuw strafbaar feit – zoals bijvoorbeeld winkeldiefstal of rijden onder invloed – niet aan de algemene voorwaarde heeft gehouden.

Grondige toets op contra-indicaties en gedegen toezicht

Het voorgaande betekent dat het vanuit het perspectief van de politie van belang is dat een zeer grondige en kritische toets wordt uitgevoerd alvorens in plaats van fysieke detentie te kiezen voor elektronische detentie. Een verplicht reclasseringsadvies, waarin niet alleen wordt ingegaan op de woon- en sociale situatie van betrokkene maar nadrukkelijk ook op het risico van voortgezet crimineel handelen, zou daarom wettelijk verankerd moeten worden. Daarnaast zou in termen van taken, verantwoordelijkheden, bevoegdheden en capaciteit geborgd moeten worden dat DJI en/of Reclassering adequaat toezicht kunnen houden, bijvoorbeeld door verplichte onaangekondigde huisbezoeken en controle van communicatiemiddelen en gegevensdragers. Naast de betredingsbevoegdheid die wordt voorgesteld in artikel 6:2:14c zou ook een toezichtsbevoegdheid tot doorzoeking van de woning en gegevensdragers aan het wetsvoorstel moeten worden toegevoegd.

Ik verzoek u in het vervolg van het wetgevingsproces rekening te houden met bovenstaande opmerkingen.

Hogachtend,

De ~~korpschef~~ van politie, namens deze,